

FAQ

Ιδιωτικά πανεπιστήμια

Όπως είναι γνωστό, η Κυβέρνηση ετοιμάζεται να θέσει σε δημόσια διαβούλευση το σχέδιο νόμου για την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα, με τελικό σκοπό την ψήφισή του από τη Βουλή τον Φεβρουάριο. Το συγκεκριμένο σχέδιο νόμου, το οποίο φέρει μάλιστα τον παραπλανητικό και προκλητικό τίτλο «Ελεύθερο Πανεπιστήμιο», στοχεύει να καταργήσει με κάθε πιθανό τρόπο τη δημόσια και δωρεάν Παιδεία, έρχεται δε να επιδεινώσει δραματικά την εργασιακή πραγματικότητα για τον κλάδο της Έρευνας και της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Ειδικότερα, οι εξαγγελίες για το νέο σχέδιο νόμου συνοδεύτηκαν από μια σειρά ερωταπαντήσεων, οι οποίες δημοσιεύτηκαν από το ΥΠΑΙΘΑ, αναφορικά με τα λεγόμενα -ψευδώς αναφερόμενα ως- «μη κρατικά, μη κερδοσκοπικά πανεπιστήμια». Ωστόσο, εμείς προτιμούμε να δώσουμε τις δικές μας απαντήσεις για την επόμενη ημέρα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης:

Θα παρέχουν τα ιδιωτικά πανεπιστήμια υψηλό επίπεδο σπουδών, όπως εξαγγέλλεται;

Σύμφωνα με το ΥΠΑΙΘΑ, τα μέλη του διδακτικού και εκπαιδευτικού προσωπικού των ιδιωτικών πανεπιστημίων αρκεί να έχουν διδακτορικό τίτλο, τη στιγμή που για τη χαμηλότερη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή στο δημόσιο πανεπιστήμιο απαιτείται μια πληθώρα επιπρόσθετων τυπικών προσόντων. Επίσης, η Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ) έχει μέχρι στιγμής συμπεριλάβει στις σχετικές δημοσιοποιημένες εκθέσεις της περιορισμένης μόνο μορφής αξιολόγηση των μεθόδων διδασκαλίας και εξέτασης στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, χωρίς πάντα να συνοδεύεται αυτή από συγκεκριμένες προτάσεις βελτίωσης. Επιπρόσθετα, αδιευκρίνιστη παραμένει τόσο η συχνότητα με την οποία θα λαμβάνουν χώρα οι εν λόγω αξιολογήσεις, όσο και η μορφή των κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. Λαμβανομένης, παράλληλα, υπόψη της αμφίβολης θεσμικής ακεραιότητας των Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών στην Ελλάδα, ερωτάται εύλογα κατά πόσο η ΕΘΑΑΕ δύναται, πράγματι, να παράσχει εκέγγυα για την ισοτιμία των απονεμόμενων από τα ιδιωτικά πανεπιστήμια τίτλων σπουδών. Στην ουσία, αμφισβητείται ευρύτερα εάν η εν λόγω Αρχή αποτελεί, πράγματι, μια δομή ικανή να εποπτεύει επαρκώς τη λειτουργία των τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Εξετάζοντας, εξάλλου, το ισχύον καθεστώς στις χώρες όπου λειτουργούν ιδιωτικά πανεπιστήμια -με ενδεικτικότερο το παράδειγμα του Ηνωμένου Βασιλείου- παρατηρείται ότι ο βασικός ρόλος του κρατικού μηχανισμού συνίσταται αποκλειστικά στην άνευ όρων διευκόλυνση της κερδοφορίας τους.

Θα παράγεται έρευνα στα ιδιωτικά πανεπιστήμια;

Η έρευνα απαιτεί υψηλές επενδύσεις κεφαλαίου και έχει, κατά κανόνα, χαμηλές αποδόσεις οικονομικά. Για το λόγο αυτό, την χρηματοδότησή της αναλαμβάνει -κατά κύριο λόγο- το κράτος ή αντίστοιχοι διεθνείς οργανισμοί, όπως είναι για παράδειγμα η Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, καθίσταται σαφές ότι κάποια από αυτά τα κεφάλαια θα επενδυθούν προς όφελος των ιδιωτικών πανεπιστημίων, με αποτέλεσμα φυσικά την περαιτέρω έμμεση υποχρηματοδότηση των δημοσίων

ιδρυμάτων. Παράλληλα, δεν μπορεί να απορριφθεί το ενδεχόμενο τα ιδιωτικά πανεπιστήμια να ενοικιάζουν χώρους εντός των κτιριακών εγκαταστάσεων των υπαρχόντων δημοσίων πανεπιστημίων και να καρπωθούν τις παροχές των υποδομών. Κάτι τέτοιο θα συνεπαγόταν, την επιπλέον υποβάθμιση του επιπέδου του παραγόμενου ερευνητικού έργου από τους δημόσιους φορείς και κατ' επέκταση τη μείωση του ύψους των χρηματοδοτήσεων που θα μπορούσαν να λάβουν. Επισημαίνεται, πάντως, ότι δεν λείπει ούτε υπό το σημερινό καθεστώς η επέμβαση του κεφαλαίου στο χώρο της επιστήμης, καθώς είναι γεγονός ότι τα δημόσια ιδρύματα λειτουργούν σε πολλές περιπτώσεις υπό τους όρους της «ιδιωτικής πρωτοβουλίας».

Θα αποτελέσουν τα ιδιωτικά πανεπιστήμια μια ευκαιρία για τη δημιουργία θέσεων εργασίας εκπαιδευτικού προσωπικού, καθώς και για την αναβάθμιση των ελληνικών ΑΕΙ;

Αποτελεί αναντίρρητο γεγονός ότι τα δημόσια πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα ασθμαίνουν κάτω από το βάρος της υποχρηματοδότησης (ενδεικτικά από το 2008 η δημόσια χρηματοδότηση για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση έχει μειωθεί κατά 17,7%, ενώ χάθηκαν 7904 θέσεις εργασίας εκπαιδευτικού προσωπικού). Πολλά είναι τα νεοϊδρυθέντα ιδίως τμήματα, τα οποία είναι εξαιρετικά υποστελεχωμένα, με τις πάγιες ανάγκες τους να καλύπτονται – σχεδόν εξ ολοκλήρου – από την εργασία συμβασιούχων διδασκόντων, μεταδιδακτορισμών και ΥΔ. Παράλληλα, έχει εξαγγελθεί η κατάργηση/συγχώνευση τμημάτων με αμιγώς «εμπορικά» κριτήρια. Συνάγεται, επομένως, ότι η διαιώνιση της επισφάλειας του κλάδου της Έρευνας και της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης εις βάρος των αναγκών των ιδρυμάτων και, κυρίως, των εργαζομένων τους συνιστά μια καθόλα συνειδητή πολιτική επιλογή. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι αμφίβολο κατά πόσο η νέα εργασιακή πραγματικότητα που έρχονται να φέρουν για τις εργαζόμενες στην έρευνα τα ιδιωτικά πανεπιστήμια πρόκειται να συνιστά βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Η παρούσα συγκυρία αποτελεί μία ακόμη ευκαιρία για την κυβερνητική ηγεσία να αποποιηθεί πλήρως των ευθυνών της αναφορικά με τις διαρκώς επιδεινούμενες συνθήκες που επικρατούν στο δημόσιο Πανεπιστήμιο. Η επόμενη ημέρα επιφυλάσσει νομοτελειακά την γενίκευση επιβολής διδάκτρων και στα δημόσια Πανεπιστήμια, τα οποία με τη σειρά τους θα οξύνουν τους ταξικούς φραγμούς ως προς την πρόσβαση στην εκπαίδευση.

Τι συνεπάγεται για τις συνθήκες απασχόλησης των ερευνητριών και των διδασκόντων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση η επικράτηση του ιδιωτικού παράγοντα;

Γίνεται ολοένα και πιο ξεκάθαρο πως η Έρευνα και η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση λογίζεται ως ένας ακόμη τομέας οικονομικής δραστηριότητας και κερδοφορίας. Η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων έρχεται να εντείνει και να παγιώσει μια πραγματικότητα που έχουμε ήδη γευτεί με την εμπλοκή του ιδιωτικού παράγοντα στον κλάδο. Από τη μια, την σταθερή κρατική χρηματοδότηση πλέον αντικαθιστά η «ιδιωτική πρωτοβουλία» και η βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση βάσει έργων, με αποτέλεσμα το συνεχές κυνήγι εξωτερικής χρηματοδότησης, το οποίο έρχεται έτσι να προστεθεί στις επαγγελματικές υποχρεώσεις των ερευνητριών, παράλληλα με το ερευνητικό τους έργο. Από την άλλη, η ελαστική/ανασφάλιστη/υποαμειβόμενη/αμισθί εργασία καθίσταται πλέον ο κανόνας, οι εργαζόμενες αντιμετωπίζονται ως αναλώσιμο είδος, ενώ όσον αφορά τη διδασκαλία το επικρατούν φαινόμενο είναι η συνεχής αύξηση των ωρών διδασκαλίας και των διδασκόμενων φοιτητριών ανά διδάσκουσα. Ενδεικτικά, αξίζει να σημειωθεί, πως το ποσοστό αυτό στην Ελλάδα είναι τριπλάσιο σε σχέση με τις λοιπές χώρες του ΟΟΣΑ.

Τι συνεπάγεται για την ακαδημαϊκή ελευθερία των ερευνητών και των διδασκόντων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση η επικράτηση του ιδιωτικού παράγοντα;

Όπως έχει ήδη επιβεβαιωθεί στην πράξη, η εμπλοκή του ιδιωτικού παράγοντα στον κλάδο της Έρευνας και της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στερεί την ερευνήτρια από τη θεμελιώδη ελευθερία προς επιλογή του ερευνητικού αντικειμένου και της μεθοδολογίας, αλλά και προς διαχείριση των αποτελεσμάτων της έρευνάς της, ενώ παράλληλα ασκεί επιρροή και στα προγράμματα σπουδών και τη διδασκαλία. Η στοχοθεσία των ιδρυμάτων επικεντρώνεται στην κερδοφορία του κεφαλαίου εις βάρος των κοινωνικών αναγκών, με αναπόδραστο αποτέλεσμα τα πανεπιστήμια να υποβαθμίζονται –και επισήμως– από χώρος προαγωγής πρωτότυπης έρευνας και διδασκαλίας σε σχολές επαγγελματικής κατάρτισης. Η απειλή δε της απώλειας της θέσης εργασίας, είτε με τη μορφή της απόλυσης είτε εκείνης της άρσης της χρηματοδότησης (όπως συνέβη πρόσφατα στο Πανεπιστήμιο της Πενσυλβανία και του Χάρβαρντ λόγω θέσεων που εκφράστηκαν υπέρ του Παλαιστινιακού λαού) καθιστά εμφανώς την ερευνήτρια/διδάσκουσα ανδρείκελο των ιδιωτικών συμφερόντων και των πελατειακών διαθέσεων.

Τι προβλέπει το Σύνταγμα για την Ανώτατη Εκπαίδευση και γιατί το νέο σχέδιο νόμου συνιστά κατάφωρη παραβίασή του;

Το άρθρο 16 του Συντάγματος ρυθμίζει τα θέματα της Παιδείας, της Τέχνης και της Επιστήμης. Μεταξύ άλλων, προστατεύει την ακαδημαϊκή ελευθερία, κατοχυρώνει το δικαίωμα στη δωρεάν παιδεία και εισάγει ένα πλέγμα διατάξεων που συνθέτουν το συνταγματικό καθεστώς της Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης. Η σαφήνεια της συνταγματικής διατύπωσης δεν αφήνει περιθώρια διαφορετικών ερμηνειών: *Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση. – Οι καθηγητές των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι δημόσιοι λειτουργοί. Το υπόλοιπο διδακτικό προσωπικό τους επιτελεί επίσης δημόσιο λειτουργήμα. – Η σύσταση ανωτάτων σχολών από ιδιώτες απαγορεύεται. Δεν υπάρχει, συνεπώς, αμφιβολία πως το σχετικό σχέδιο νόμου παραβιάζει την παραπάνω συνταγματική διάταξη, η οποία απαγορεύει την εμπορευματοποίηση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Παράλληλα, είναι αδύνατη η «παρακάμψη» του άρθρου 16 κατ' επίκληση του άρθρου 28 του Συντάγματος και του δικαίου της ΕΕ. Μάλιστα, η πρόκριση μιας άνωθεν, κεντρικής/κρατικής (παρ)ερμηνείας του Συντάγματος, ανάλογα με τις κυβερνητικές διαθέσεις, συνιστά αδιαμφισβήτητη εργαλειοποίησή του και επίδειξη ωμού αυταρχισμού.*

Πώς θα μπορούσε να οικοδομηθεί ένα εκπαιδευτικό σύστημα κατά τα ευρωπαϊκά πρότυπα;

Παρά την κυβερνητική παραφιλολογία, η συντριπτική πλειοψηφία (80%) των φοιτητριών στην Ευρώπη φοιτά σε δημόσια Πανεπιστήμια, τα οποία έχουν σαφώς ανώτερο ακαδημαϊκό επίπεδο από τα –ελάχιστα– ιδιωτικά. Η βασική διαφοροποίηση της Ελλάδας σε σχέση με τις λοιπές ευρωπαϊκές χώρες (αλλά και σε διεθνές επίπεδο), όσον αφορά τα ζητήματα της Ανώτατης Εκπαίδευσης, βρίσκεται στην κρατική χρηματοδότηση, καθώς η Ελλάδα είναι ουραγός στις σχετικές δαπάνες. Ενδεικτικά, η δημόσια δαπάνη στην τριτοβάθμια εκπαίδευση κατά μέσο όρο είναι στο 1% του ΑΕΠ για τις χώρες του ΟΟΣΑ, ενώ στην Ελλάδα ανέρχεται μόλις στο 0,7%, ενώ η ετήσια δαπάνη ανά φοιτήτρια στην Ελλάδα ανέρχεται στο 1/4 της αντίστοιχης μέσης ετήσιας δαπάνης για τις χώρες του ΟΟΣΑ. Από την άλλη, μια ακόμη αρνητική ευρωπαϊκή εξαίρεση αποτελεί η ύπαρξη της λεγόμενης «Πανεπιστημιακής Αστυνομίας» για την οποία κατασπαταλήθηκαν πόροι πολλαπλάσιοι της κρατικής επιχορήγησης της παιδείας. Η επιλογή αστυνόμησης των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων εξυπηρετεί αποκλειστικά αυταρχικές πολιτικές και τη διευκόλυνση εισβολής των ιδιωτικών συμφερόντων στη δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση. Παράλληλα, για τις αμυντικές δαπάνες κατασπαταλώνονται πόροι πολλαπλάσιοι της κρατικής επιχορήγησης της παιδείας, ξεπερνώντας ως ποσοστό του ΑΕΠ ακόμη και εκείνο των ΗΠΑ.

Ποιο είναι το μέλλον που οραματιζόμαστε εμείς για το Πανεπιστήμιο ως

εργαζόμενες στην Έρευνα και την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση;

Η νέα σελίδα για τον κλάδο της Έρευνας και της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης μπορεί να γραφτεί μόνο με ταξικούς και συλλογικούς αγώνες. Ως μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας θεωρούμε πως η παιδεία είναι –και πρέπει να συνεχίσει να είναι– κοινωνικό αγαθό, το οποίο παρέχεται –πραγματικά– δωρεάν, με υψηλή ποιότητα, σε όλα τα μέλη του κοινωνικού συνόλου. Μόνο μέσα σε αυτά τα πλαίσια καθίσταται δυνατός ο προσανατολισμός της έρευνας στις κοινωνικές ανάγκες, καθώς και η ελεύθερη διάδοση της επιστημονικής γνώσης, προκειμένου η τελευταία να μπορεί να λειτουργήσει, πράγματι, ως εφελτήριο για την κοινωνική πρόοδο. Η υλοποίηση των παραπάνω απαιτεί τη στελέχωση των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και ερευνητικών ινστιτούτων με μόνιμο προσωπικό, την ενίσχυση των κτιριακών και ερευνητικών υποδομών και, εν γένει, την επαρκή κρατική χρηματοδότηση για τον κλάδο. Ειδικότερα, ως εργαζόμενες στον κλάδο διεκδικούμε τη θεσμική κατοχύρωση των εργασιακών μας δικαιωμάτων και –συνακόλουθα– την διασφάλιση ενός αξιοπρεπούς βιοτικού επιπέδου.

...και τέλος:

Το Δημόσιο Πανεπιστήμιο δεν μας ικανοποιεί στην κατάσταση, υπό την οποία σήμερα τελεί. Ασκούμε κριτική και δεν θα σταματήσουμε να το κάνουμε. Η έρευνα και η διδασκαλία ήδη λειτουργούν με βαθιά επιχειρηματικό τρόπο. Συγκεκριμένα, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται ότι στους χώρους των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων στεγάζονται εμπορικές εταιρείες που αξιοποιούν τον –πληρωμένο με χρήματα του Δημοσίου– εξοπλισμό, τα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών απαιτούν την καταβολή διδάκτρων πολλών χιλιάδων ευρώ, τμήματα ιδρύονται και καταργούνται σύμφωνα με τις επιταγές της εκάστοτε πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΑΙΘΑ και των συμφερόντων που αυτό εξυπηρετεί. Η δημιουργία, όμως, «μη κρατικών» και κατ' επίφαση «μη κερδοσκοπικών» πανεπιστημίων αποτελεί μια αντιδραστική τομή που ιδιωτικοποιεί ακόμη περισσότερο κάθε πτυχή της ζωής μας. Δεδομένης, μάλιστα, της σημερινής οικονομικής πραγματικότητας και των δημοσιονομικών στοιχείων, δεν αποκλείεται να υιοθετηθεί και στη χώρα μας η τακτική της χορήγησης των λεγόμενων φοιτητικών δανειών, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ολοκλήρωση των σπουδών. Σύμφωνα με το UCL, 1 εκατομμύριο φοιτητές περατώνουν τις σπουδές τους με χρέος –50.000 ευρώ στο Ηνωμένο Βασίλειο. Αντιστοίχα, στις ΗΠΑ 43 εκατομμύρια έχουν εκκρεμή δάνεια, με το μέσο χρέος κατά την αποφοίτηση να αγγίζει τα 70-80.000\$. Το χρέος, μάλιστα, από τα φοιτητικά δάνεια ανέρχεται κατά προσέγγιση στο 1,1 τρις, σε ποσό δηλαδή πολύ υψηλότερο από εκείνο των χρεών από πιστωτικές κάρτες. Παράλληλα, οι συνθήκες εργασίας του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού θα γίνουν ακόμη χειρότερες τόσο στα δημόσια όσο και στα ιδιωτικά Πανεπιστήμια, εντείνοντας την ήδη αυξημένη τάση των εργαζομένων του κλάδου προς μετανάστευση. **Ως Εργαζόμενες στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και την Έρευνα δεν βλέπουμε τις εαυτές μας σε αυτή την πραγματικότητα. Εσείς;**

Ως Σωματείο Εργαζομένων στην Έρευνα & την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση / Παράρτημα Θεσσαλονίκης, εναντιωνόμαστε στο σχέδιο νόμου που στοχεύει στην πλήρη εμπορευματοποίηση του αγαθού της Παιδείας. Μαζί με τα υπόλοιπα κομμάτια της πανεπιστημιακής κοινότητας, αλλά και όλη την κοινωνία, υπερασπιζόμαστε ένα Πανεπιστήμιο με δωρεάν και δημόσιο χαρακτήρα, ένα Πανεπιστήμιο που θα παρέχει μόρφωση χωρίς ταξικούς φραγμούς και θα παράγει έρευνα για τις κοινωνικές ανάγκες!

...

**Καμία σκέψη για παράκαμψη του Άρθρου 16
του Συντάγματος και για ιδιωτικά πανεπιστήμια**

**Αποκλειστικά δημοσιά, δωρεάν και ποιοτική εκπαίδευση για όλες
Έρευνα για τις ανάγκες της κοινωνίας**